

Rapport

efter kvalitetsgranskning av Läs- och skrivundervisningen i grundskolans tidiga år vid
Kinnareds skola i Hylte kommun

Innehåll

Inledning

Resultat

Projektets frågeställningar

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Bakgrundsuppgifter om Kinnareds skola

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Författningsstöd

1. Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av Läs- och skrivundervisning i grundskolans tidiga år. Granskningen av Kinnareds skola i Hylte kommun ingår i detta projekt. Kinnareds skola besöktes den 18–21 mars och den 26–27 mars 2013.

I denna rapport redovisar Skolinspektionen sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen och skolan, frågeställningar samt metod redovisas i slutet av denna rapport

Observationer och intervjuer

Med fokus på årskurs 1 och 3 har inspektörerna följt undervisningen två åldersblandade klasser, varav en årskurs 1-2 samt i en årskurs 3-4. Fyra av besöksdagarna har huvudsakligen innehållit lektionsobservationer medan två av dagarna haft tyngdpunkt på intervjuer.

Vid Kinnareds skola har observationer gjorts av undervisning i ämnet svenska sammanlagt 240 minuter, i matematik 120 minuter, i musik 40 minuter och i samhällsorienterande ämnen 40 minuter. I årskurs 3 observerades lektioner i ämnet svenska sammanlagt 180 minuter, i matematik 120 minuter, i musik 40 minuter och samhällsorienterande ämnen 120 minuter. Även om inspektörerna har haft fokus på årskurs 1 respektive årskurs 3 under besöket har flertalet av lektionsobservationerna omfattat samtliga elever i de båda klasserna. Totalt går det 19 elever i klass 1-2, varav 7 går i årskurs ett. I klass 3-4 går 17 elever, varav 8 går i årskurs 3. Intervjuer genomfördes med elever i årskurs 1, elever i

årskurs 3, rektor, de två klasslärarna, lärare i trä- och metallslöjd och lärare i textilslöjd, speciallärare samt med den lärare som ansvarar för skolans bibliotek. Besöket avslutas med återkoppling till berörd personal.

1. Utgår den tidiga läs- och skrivundervisningen från elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?

Under denna fråga undersöks vilken kunskap läraren har, hur läraren tagit reda på elevers olika behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och hur läraren använder denna kunskap.

Här redovisas också allmänna undervisningskvaliteter avseende områden som Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö; Individanpassning, variation och utmaningar; Tydlighet i mål, innehåll och struktur; Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet.

1.1 Har lärarna kunskap om elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?

Vid intervju med läraren i förskoleklassen beskriver läraren att arbetet med språk, begrepp och läslust bedrivs på ett medvetet sätt. Läraren i förskoleklass samarbetar både med en förskola samt med årskurs 1 på Kinnareds skola. Förskolan och förskoleklassen har kontinuerliga gemensamma aktiviteter vid något tillfälle varje vecka. Lärare i förskoleklass samarbetar också med årskurs 1 kontinuerligt. Exempel på samverkan mellan förskoleklass och årskurs 1 är gemensam språklek med inslag av rörelse (en gång per vecka), gemensamma planerade utedagar, samt fadderläsning som innefattar samtliga årskurser på skolan (en gång per vecka). Alla elever i förskoleklass bjuds in till besök i årskurs 1 under våren. Vid övergången från förskoleklass till årskurs 1 samlas berörd personal till överlämnandekonferens. Lärare i förskoleklass lämnar muntligen information till klassläraren om elevernas språkliga förmåga och sociala utveckling. Vid samtal med mottagande lärare i årskurs 1 framhålls att informationen vid överlämnandekonferensen upplevs som tillräcklig då lärarna i förskoleklass och årskurs 1 kontinuerligt arbetar nära varandra och lärarna följer eleverna över tid. Vid intervju med läraren i årskurs 1 betonar läraren att samarbetet med förskoleklassen med syfte att stimulera och utveckla elevernas språkliga och sociala utveckling bidrar till insikt kring elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Vid Kinnareds skola undervisas eleverna i åldersblandade klasser, i form av årskurs 1-2, 3-4 och 5-6. Att eleverna undervisas åldersblandat medför att lärarna följer eleverna under en tvåårsperiod. Lärarna uppger vid intervjuerna att de ständigt utbyter information och att de arbetar nära varandra. Strukturerat samarbete sker veckovis såväl mellan elevgrupper som mellan lärare. Arbetslaget har möte en eftermiddag i veckan. Vid dessa konferenser diskuteras bland annat aktuella verksamhetsfrågor men också mer långsiktiga insatser som rör det systematiska kvalitetsarbetet.

Lärare med ansvar för den tidiga läs- och skrivundervisningen har utbildning och erfarenhet av arbete med läs- och skrivundervisning. Intervjuad klasslärare anser sig ha goda kunskaper om vad eleverna kan och var de befinner sig i sin läs och skrivutveckling. Läraren skaffar sig kunskap om elevernas behov, förutsättningar och erfarenheter till stor del genom det löpande arbetet. För att kartlägga elevernas kunskapsutveckling när det gäller deras läs- och skrivförmåga använder lärarna olika verktyg, bland annat Skolverkets material Nya språket lyfter. Kunskap om elevernas intressen och erfarenheter utanför skolmiljön får eller skaffar sig läraren bl.a. genom samtal med eleverna.

I Hylte kommun finns ett samlat material för rutiner kring läs och skrivutveckling i grundskolan. I detta material finns en struktur över kartläggningar och screeningmaterial som sträcker sig från förskoleklass till grundskolans årskurs 9. Strukturen anger rutiner och tidpunkter för tillämpning årskursvis. Vid Kinnareds skola genomförs kartläggningar/screeningar i årskurserna 1-6. Vid de screeningarna som genomförs i årskurserna 1-3 kartläggs exempelvis elevernas bokstavskännedom, fonologiska medvetenhet, ljudsäkerhet i förhållande till bokstav samt läsförståelse.

Skolans speciallärare är involverad i läs och skrivundervisningen för de elever som behöver ett extra stöd. Specialpedagog/speciallärare ansvarar för att tillhandahålla och genomföra screeningar, sammanställer resultat och har genomgångar med klasslärare. Screeningarna ligger till grund för vidare diskussion kring de resultat som framkommer och behov samt former för stöd och åtgärder. Specialläraren beskriver att lärarna konsulterar och diskuterar pedagogiska strategier som kan stödja elevernas läs- och skrivutveckling med henne. Vid behov genomför också specialläraren/ specialpedagogen fördjupade kartläggningar på individnivå kring elever som upplevs vara i behov av stöd i sin läs- och skrivutveckling. I samråd med rektor och klasslärare beslutas vilka barn/elever som får stöd i sin läs- och skrivutveckling.

Klasslärarna i år 1 och 3 har huvudansvar för läs- och skrivundervisningen och utbyter kontinuerligt information med varandra om eleverna och deras kunskapsutveckling, behov och intressen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna i de besökta klasserna vid Kinnareds skola, har god kunskap om eleverna när det gäller deras behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Skolan för över information om elevernas läs- och skrivutveckling från förskoleklass till grundskolan samt mellan årskurserna. Genom det löpande arbetet och föreliggande samarbetsformer skapas goda möjligheter för lärarna att få insikt om elevernas behov och förutsättningar kopplat till deras läs- och skrivutveckling.

1.2 Använder lärarna denna kunskap i planering och genomförande av läs- och skrivundervisningen och används denna kunskap i de olika ämnena?

Av observerade lektioner och intervjuer i svenska samt i andra ämnen framkommer, att anpassning som tar sin utgångspunkt i elevernas behov, erfarenheter, tänkande och tidigare lärande, sker löpande.

Lektionsobservationerna och intervjuerna visar att lärarna i både planering och genomförande av undervisningen tar hänsyn till eleverna olika förutsättningar, behov och intressen. Den reguljära undervisningen planeras och genomförs med förutsättningar för individuella lösningar och bearbetningsformer inom läs- och skrivundervisningen. Såväl inom årskurs 1-2 som 3-4 sker grupperingar med syfte att anpassa läs- och skrivundervisningen ytterligare.

Några lektioner per vecka har endast eleverna i årskurs 1 undervisning i svenska. Lärare menar att när gruppen är åldershomogen ökar möjligheten att tillgodose elevernas olika intressen och behov. Varje morgon börjar med en samling. Vid samlingen finns en tydlig struktur så att alla elever ges möjlighet att komma till tals. Läraren leder samlingen och uppmuntrar eleverna att delta. Läraren stödjer och förtydligar när det behövs. Alla elever uttrycker sig, om än med varierande aktivitet och intresse. Vid intervjuerna framkommer att läraren ser samlingen som mycket viktig då detta är ett tillfälle för barnen att fritt få uttrycka och berätta saker som de ser som angelägna och intressanta. Ett genomgående drag vid observerade lektioner är att elevernas egna tankar och erfarenheter får stort utrymme och att dessa lyfts fram i undervisningen.

Flera observerade lektioner har en likande struktur både i årskurs 1 och årskurs 3. Lektionsarbetet börjar med en gemensam genomgång i grupp. Vid genomgången aktualiserar läraren tidigare kunskaper och nytt stoff introduceras.

Läraren undervisar kring ett gemensamt innehåll och problematiserar och strävar efter att koppla till elevernas egna erfarenheter. Elevernas egna tankar, erfarenheter och frågor lyfts fram och diskuteras. Härefter introducerar läraren en uppgift alternativt ett arbetsmoment som ska utföras individuellt eller i grupp.

Vid observationer i svenska i årskurs 1 samlar läraren eleverna kring en text. Eleverna har haft texten i läsläxa och vid lektionens början får eleverna återberätta vad texten handlar om. Läraren ställer öppna frågor som rör text, huvudperson och handling. Eleverna berättar och beskriver textens handling och kommer med egna reflektioner i förhållande till innehållet. Vid lärarintervjun betonas vikten av det gemensamma samtalet kring texten, som utgör en del i ett läromedel som används i läs- och skrivundervisningen. Under observationerna framkommer att eleverna har samma läromedel men olika textversioner beroende på hur långt de kommit i sin läs- och skrivutveckling. Vilken textbok eleven ska arbeta i följs upp och utvärderas kontinuerligt vid läsning som sker individuellt. Läraren lyssnar enskilt på samtliga elever när de läser. Vid den enskilda lässtunden finns möjligheter för individuella samtal och att stötta elevens läsutveckling. Lärarna uppger att inom ramen för samma uppgift kan kraven variera beroende på elevernas läs- och skrivförmåga. Parallellt med att läraren lyssnar individuellt på eleverna arbetar resten av gruppen enskilt i sina bokstavsböcker. De elever som gör färdigt givna arbetsuppgifter läser i sin bänkbok.

Flera av de observerade lektionerna i båda klasserna visar att arbetsformerna under lektionerna ger möjligheter för eleverna att stanna upp, reflektera och tänka. De frågor som ställs av lärarna i helklass är ofta av öppen karaktär, och elevernas tankar och reflektioner lyfts fram. Observationer och intervjuer visar att lärarna medvetet ger eleverna tid att reflektera och fundera. Lärarna ställer ledfrågor för att stödja elevernas tänkande och bekräftar eleverna i deras tankar och skolarbete.

Vid observationer i matematik i årskurs 3 får eleverna i uppgift att gruppvis formulera egna frågeställningar som rör bråktal. Eleverna ska utgå från skolgården och där hitta konkreta underlag för frågeställningar och matematiska uträkningar gällande bråk. Frågeställningarna kan röra skolgårdens utformning, byggnader, lekmaterial etc. I grupper om tre beger sig eleverna ut på skolgården för att gemensamt leta underlag för uppgiften. Frågeställningar formuleras och konkretiseras gruppvis på A3-papper inne i klassrummet. Eleverna ska härefter presentera sina frågeställningar inför klassen och beskriva hur de tänkt när de formulerat sina uppgifter. Läraren ger eleverna stort utrymme att reflektera och fundera och beskriva sina tankar i förhållande till givna uppgift. Läraren ställer ledfrågor för att stödja elevernas tänkande och

bekräftar eleverna och deras arbete. I intervju med läraren beskriver läraren att grupperingarna ändras vid valda tillfällen. Läraren gör grupperingar utifrån sin kunskap om eleverna och läraren ser samarbete i olika grupperingar som ett led i att stimulera och stödja elevernas utveckling. Undervisningen i matematik i årskurs 3 har tydliga inslag av läs- och skrivundervisning. Vid intervju med läraren i årskurs 3 beskriver läraren att matematikundervisningen är frikopplad från läromedel och bygger på planerade genomgångar och arbetsmoment. Vid observationerna i årskurs 3 dokumenterar eleverna genomgången arbetsmoment, möjliga lösningar och egna reflektioner genom att formulera sina tankar och erfarenheter i en loggbok.

Lärarna uppger att en viktig förutsättning för lärandet är att i första hand skapa trygga elever med god kontakt mellan lärare och elever så att ett gott klimat uppstår. Det finns både respekt och omtanke i lärarnas sätt att bemöta eleverna. Under besöket upplever inspektörerna ett gott klimat mellan eleverna samt mellan lärare och elever. Lärarna beskriver att stämningen på skolan och i klasserna är god. Av de observerade lektionerna framgår att lärarna skapar ett lärandeklimat där de flesta elever vågar yttra sig och ställa frågor. Kinnareds skola är en liten enhet och vid besök och observationer upplever inspektörerna att elever och lärare har ständiga kontaktytor såväl i lokaler som på skolgård. Det gemensamma värdegrundsarbetet på skolan lyfts fram i samtliga intervjuer som en del av det som personalen själva ser som skolans kvalitéer. Rektor och intervjuade lärare betonar samstämmigt att alla elever ska bli sedda och bekräftade av skolans personal varje dag och "alla barn är allas barn". Av intervjuer med lärare och speciallärare i de berörda klasserna framgår att det sker ett medvetet arbete med att stödja elever som i sin läs- och skrivutveckling är i behov av stöd. Bland personalen finns en medvetenhet och strävan att anpassa undervisningen till hur långt elever kommit sin läs- och skrivutveckling. Specialläraren fungerar som stöd och "bollplank" för lärarna gällande individanpassade lösningar som tillämpas inom klassens ram.

När det gäller planeringen av läs- och skrivundervisningen använder lärarna i årskurs 1 en lokal planering som anknyter till kursplanen i svenska. I planeringsdokumentet tydliggörs kunskapskraven men det finns ingen koppling till de långsiktiga förmågorna. Under de observerade lektionerna framkommer ingen återkoppling av lärarna till eleverna om kunskapskraven i ämnet svenska. Vid intervjuerna framkommer dock att lärarna årskurserna 1 och 3 har god kunskap om läroplanen och kursplanen i svenska såväl när det gäller centralt innehåll, kunskapskrav och långsiktiga förmågor. Vid intervjuerna framkommer vidare att lärarna själva ser att de kan utveckla och förtydliga

sambandet mellan bedriven undervisning och kunskapskrav och långsiktiga förmågor i kursplaner.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att planering och genomförande av läs- och skrivundervisning i ämnet svenska och andra ämnen i hög grad anpassas till elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande i de besökta klasserna vid Kinnared skola. Lärarna ger instruktioner och uppgifter som utmanar, stimulerar och ger utrymme för tänkande och individuell lösning.

2. Används en variation av material, medier och metoder i läs- och skrivundervisningen i syfte att individanpassa undervisningen så att elevernas läsande och skrivande stimuleras och utvecklas?

Här undersöks om läraren anpassar material, medier och metoder i läs- och skrivundervisningen utifrån elevernas olika behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Här granskas om eleverna får möta och bearbeta olika typer av texter och om eleverna får undervisning i olika läs- och skrivstrategier. Vidare granskas om det material som används är meningsfullt och motiverande och om lärarna använder olika metoder och medier i läs- och skrivundervisningen.

Här redovisas också allmänna undervisningskvaliteter avseende områden som Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö; Individanpassning, variation och utmaningar; Tydlighet i mål, innehåll och struktur; Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet.

2.1 Får eleverna möta och bearbeta olika typer av texter i läs- och skrivundervisningen?

Av granskningen framgår att eleverna möter och bearbetar texter gemensamt och utifrån sin egen nivå. Observationerna i årskurs 1 visar att läs- och skrivundervisningen delvis är läromedelsstyrd och att texterna i läromedlet anpassas efter elevens förutsättningar och hur långt eleven kommit i sin läs- och skrivutveckling (Se punkt 1:2). Texterna i läromedlet används främst i arbetet med den tidiga läs- och skrivundervisningen. Materialet utgör basen för det arbete och de övningar som rör bokstavträning, avkodning, läsläxa, textbearbetning och textproduktion. Eleverna ges vidare möjlighet att utveckla sina läs- och skrivefärdigheter i form av sambandet ljud och bild, samt att skapa texter utifrån egna tankar och reflektioner. Texttillgången berikas genom skolbiblioteket som är väl utrustat gällande skönlitteratur och faktaböcker. Eleverna lånar böcker med stöd från läraren. De har goda förutsättningar att byta bok vid behov då skolbiblioteket ligger i skolbyggnaden. Högläsning tillämpas varje dag i årskurs 1-2 både i helklass ur en kapitelbok, men också vid de

undervisningstillfällen då endast årskurs 1 medverkar. Då läser läraren fristående böcker av olika genrer. Vid intervju berättar klassläraren att flera av eleverna lånar faktaböcker som bänkböcker. Vid musikundervisningen i årskurs 1 låter läraren eleverna illustrera sångtexten genom bilder som ritas upp på ett gemensamt blädderblock. Bilderna fungerar som ett text- och minnesstöd när sången övas in.

En ökad variation av texter och bearbetning av dessa framkommer vid observationerna i årskurs 3 i ämnena svenska, samhällsorienterande ämnen och matematik. Vid de observerade lektionerna arbetar eleverna fortlöpande med uppgifter som bidrar till att utveckla elevernas läs- och skrivförmågor. I årskurs 3 används bl.a. materialet Stjärnsvenska som underlag för läsning och läs-läxa. Eleverna har olika texter som läs-läxa och läraren följer upp deras läsning en gång per vecka individuellt. Inom samhällsorienterande ämnen, innehåller den sammanhängande undervisningen såväl muntligt berättande som skönlitteratur, foto, film och faktatexter. Temat Ronja Rövardotter har sin utgångspunkt i ämnena teknik, svenska och bild. Inom temat ingår bl.a. film, media, textproduktion och textbearbetning. Innehållet handlar om uppbyggnaden av filmen Ronja Rövardotter. Eleverna lyssnar till högläsning ur boken och ser motsvarande del av filmen. Text och film bearbetas genom givna frågeställningar och samtal. Härefter reflekterar eleverna enskilt genom egen textproduktion. Andra texter som används vid observationer i årskurs 3 är sångtexter, illustrationer, skönlitteratur och sakprosa. Vid intervjuer med elever i årskurs 3 framkommer att eleverna också använder olika medier. Genom datorer har eleverna tillgång till olika skrivprogram och stavningsprogram. Vid intervjun med läraren i årskurs 3 framhålls att datorerna används vid textproduktion och textbearbetning samt vid informationssökning. Även läraren i textilslöjd beskrev vid intervjun att eleverna genom slöjdämnet kommer i kontakt med olika texter.

I ämnet svenska och andra ämnen visar observerade lektioner att eleverna i årskurs 1 och 3 möter både gemensamma texter och individuellt anpassade texter. Bearbetningen av texterna sker både gemensamt och individuellt. I huvudsak används samma eller liknande material och uttrycksformer för bearbetning. Elevernas egen textproduktion utgår oftast från lärarens öppna frågor. Vid observationer i årskurs 1 och årskurs 3 ges eleverna genom textproduktionen möjlighet att uttrycka egna tankar och reflektioner. Läromedelsstyrda uppgifter i ämnet svenska och andra ämnen förekommer men används inte i samma utsträckning i årskurs 3. Matematikundervisningen i årskurs 3 är exempelvis helt frikopplad från läromedel (Se 1.1) Enligt intervjuerna med lärarna i årskurs 1 och 3 styr inte läromedlen undervisningen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i läs- och skrivundervisningen får möta och bearbeta olika texter gemensamt och utifrån hur långt eleven kommit i sin läs- och skrivutveckling. Eleverna utgår oftast från samma texter och arbetsuppgifter men lärarna erbjuder en variation och omväxling både gällande textval och former för bearbetning av texter.

2.2 Får eleverna undervisning i att använda olika läs- och skrivstrategier?

Läsa ut ord, tänka, matematiska uppgifter, fundera, följa upp, ge tid, etc.

När det gäller undervisning i läs- och skrivstrategier ger lektionsobservationerna exempel på hur lärarna undervisar eleverna i att förstå och tolka olika texter. Elever ges exempelvis förförståelse till de texter som ska bearbetas. I ämnet svenska och andra ämnen inleder lärarna i årskurs 1 och 3 arbetspass genom att beskriva innehållet och strävar efter att koppla innehållet till elevernas egna erfarenheter. Vid observerade lektioner bland annat i samhällsorienterande ämnen och svenska beskriver lärarna innehåll och ställer frågor om ord och begrepp som rör innehåll, som finns i texter, skriver upp ord på tavlan, ger förklaringar till texter och samtalar om bilder till text.

Vid en del lektioner instrueras eleverna i vad de behöver tänka på innan de påbörjar arbetet. I årskurs 1 i matematikundervisning fokuserar exempelvis läraren på det eleverna redan känner till i förhållande till uppgiften, samt exemplifierar hur de kan gå tillväga när de ska lösa matematiska uppgifter. Läraren visualiserar exempel på tavlan i form av tal och räkneuppgifter och eleverna får själva ge exempel på hur de tänker och löser uppgifter. Även i läs- och skrivundervisningen används strategier för att stödja eleverna läsutveckling. Läraren i årskurs 1 visar vid uppläsning av läsläxan hur eleven kan göra för att läsa ut långa ord med flera stavelser. Ett återkommande inslag under de observerade lektionerna i årskurs 3 är att elevernas tänkande och egna lösningar på uppgifter lyfts fram som modeller. Vid intervjuerna framgår att lärare i årskurs 1 och 3 är väl medvetna om vikten av att lyfta fram strategier som stöd för elevernas lärande och utveckling. Läraren i årskurs 3 beskriver en rad metoder och modeller som tillämpats i undervisningen så som stödord, tankekartor, textbearbetning med fokus på inledning, platser, personer och dyl. På individnivå arbetar lärarna genomgående genom att gå runt i klassrummet under arbetet och samtala med elever om hur arbetet går. Lärarna stannar upp och ställer frågor, låter eleverna sätta ord på sina tankar, stödjer resonemang etc. Läraren ger eleverna stort utrymme att reflektera och fundera och beskriva sina tankar i förhållande till given uppgift samtidigt som denne ställer ledfrågor för

att stödja elevernas tänkande och bekräftar eleverna och deras arbete. Vid intervju med lärare i årskurs 3 betonas vikten av ge eleverna tid för reflektion.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna ger eleverna undervisning i att förstå och tolka olika texter och uppgifter. Eleverna ges också möjligheter att förstå och utveckla förmågan att använda sig av läs- och skrivstrategier.

2.3 Använder lärarna meningsfulla och motiverande material i läs- och skrivundervisningen?

Observationer och intervjuer visar att lärarna använder en mängd olika typer av material i läs- och skrivundervisningen, anpassade efter hur långt eleverna kommit i sin läs- och skrivutveckling. Läromedel med olika ämnesinriktningar, facklitteratur, sakprosa och skönlitteratur film och media är material som används i svenska och andra ämnen både i årskurs 1 och årskurs 3. Läromedel i ämnet svenska specifikt avsedda för att stimulera läs- och skrivutveckling används både i grupp och individanpassat. Vid majoriteten av de observerade lektionerna används samma material och uttrycksformer med möjligheter till anpassning och individuell variation (Se 1.2). Vid elevintervjuerna uttrycker flera av eleverna "att det roligaste med skolan är att lära sig saker". Detta förenat med den elevaktivitet som Skolinspektionen observerar ger vid handen att eleverna upplever valda material som både meningsfulla och motiverande.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna använder meningsfulla och motiverande material som är anpassat efter elevernas läs- och skrivutveckling.

2.4 Använder lärarna olika metoder, material och medier i läs- och skrivundervisningen?

Under lektionsobservationerna får eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer. De arbetar såväl självständigt som tillsammans med andra. Flertalet lektionsobservationer visar exempel på hur lärare går igenom en arbetsuppgift och därefter får eleverna arbeta i par, grupp eller självständigt. Någon lektion i veckan i respektive årskurs förekommer att undervisningen organiseras årskursvis i ämnet svenska. Vid dagens början presenterar klasslärarna vad skoldagen kommer att innehålla. Lärarna går igenom vad eleverna ska utföra under ett lektionspass. Då eleverna genomfört arbetsuppgifterna vänder de sig till läraren och får vidare information. Vid observationerna får de elever som blir

färdiga exempelvis få ytterligare en uppgift, läsa i bänkboken, göra klart en ofärdig uppgift eller rita.

Lärare i årskurs 1 använder metodmaterialet Kom och läs! och arbetsboken Tutti Frutti i läs och skrivundervisningen. Vid de undervisningspass då fokus ligger på enbart läs- och skrivutveckling i årskurs 1 beskriver läraren att läromedel utgör ett bra stöd i undervisningen. Undervisningen i svenska och i synnerhet den tidiga läs- och skrivundervisningen genomsyras av ett språkligt perspektiv. Den läromedelsstyrda undervisningen kompletteras genom inslag av språklekar, högläsning och berättande. Vid observationstillfällena stimuleras elevernas språkliga medvetenhet genom olika språklekar och frågeställningar med fokus på bokstäver och språkljud. Eleverna klappar stavelser och lyssnar på bokstavsljud. Veckans hjälpredda introduceras exempelvis genom beskrivningen *"Det är en pojke som har fem bokstäver i sitt namn och som börjar på L."*. Även vid observationer vid musikundervisningen i årskurs 1 klappar eleverna stavelser. Eleverna både klappar och stampar till rim, ramsor och sångtexter.

Vid intervjun med läraren i årskurs 1 beskrivs hur planeringsarbetet genomförs i förhållande till var eleverna befinner sig i sin läs- och skrivutveckling. När det gäller elever i ett tidigt skede av sin läsutveckling fokuserar lärarna på språklig medvetenhet, alfabetet och bokstäverna och bokstavsljuden. Eleverna får möta korta enkla texter där ord och bild stödjer varandra. För elever som kommit något längre i sin läsutveckling använder lärarna exempelvis enkla texter med bilder som eleven kan välja och finner intresse i. Elever som kommit långt i sitt läsande stödjer läraren exempelvis genom att eleverna får läsa texter som de finner intressanta exempelvis kapitelböcker från biblioteket. De elever som inte utvecklar sin läs- och skrivförmåga på ett tillfredsställande sätt får individuellt stöd genom specialläraren. Specialläraren använder oftast materialet Bravkod som är ett träningsmaterial för elever som behöver träna på att automatisera sin avkodning vid läsning. Eleverna lästränar under en 6-veckors period en stund varje dag under vägledning av specialläraren. Lärarna gör bedömningar gällande vilka metoder som de upplever främjar olika elevers läs- och skrivutveckling bäst.

Datorer används enligt lärarna och elever vid valda tillfällen. Vid intervjun med läraren i årskurs 3 beskriver läraren hur eleverna individuellt eller parvis använder datorerna vid textbearbetning och informationssökning. I årskurs 3 finns en interaktiv tavla som underlättar och tillgängliggör användning av olika medier i undervisningen. Vid observationer i årskurs 3 i ämnet svenska använder exempelvis läraren ett tv-program om ordklasser och grammatik. Programmet används som utgångspunkt för vidare arbete med grammatiska övningar. Vid en annan lektion i årskurs 3 inom samhällsorienterande ämnen

visas en filmsekvens (se 2.1) och i matematikundervisningen används tavlan som verktyg för att stödja elevernas tänkande. Under observerade lektioner använder elever i årskurs 1 vid ett tillfälle en applikation i syfte att träna klockan inom matematikundervisningen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna använder olika metoder och medier i läs- och skrivundervisningen. De elever som inte utvecklar sin läs- och skrivförmåga på ett adekvat sätt får stöd i form av mer individualiserade insatser.

3. Följer skolan upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling så att undervisningen förbättras och utvecklas?

Här undersöks lärarens arbete med att följa elevernas läs- och skrivutveckling, om lärare följer upp och utvärderar läs- och skrivundervisningen i svenska/svenska som andraspråk och i andra ämnen. Vidare granskas hur rektor använder dessa underlag för att utveckla läs- och skrivundervisningen vid skolan.

3.1 Följer lärarna upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling?

3.2 Följer lärarna och rektorn upp och utvärderar den tidiga läs- och skrivundervisningen i svenska/svenska som andraspråk och i andra ämnen?

3.3 Använder rektorn detta underlag för att utveckla läs- och skrivundervisningen?

I kommunens samlade material för rutiner av läs och skrivutveckling i grundskolan återges en struktur över kartläggningar och screening material som sträcker sig från förskoleklass till årskurs 9. Strukturen ger en bild av rutiner och tidpunkter för tillämpning årskursvis. Lärarna följer upp elevernas läs- och skrivutveckling på individnivå inom ramen för ämnet svenska/svenska som andraspråk. Det gemensamma dokumentationsunderlaget utgörs av Nya Språket lyfter. Klasslärare bär huvudansvaret för löpande dokumentation inom ämnet svenska. Specialläraren ansvarar för screeningar och kartläggningar som genomförs vid angivna tidpunkter enligt struktur i samlat dokument. En del av dessa screeningar och kartläggningar genomförs i grupp och andra individuellt.

Då eleverna går två år hos varje lärare har en lokal uppdelning av kursplanerna gjort. Varje klasslärare planerar och genomför sin läs- och skrivundervisning

vilken dokumenteras i en lokal pedagogisk planering. Frågor som rör läs- och skrivundervisningen diskuteras vid arbetslagsmötena. Resultat från screeningar och nationella prov utgör underlag för diskussioner i arbetslaget. Det framkommer vid intervjuerna att lärarna upplever gott stöd i arbetslaget och att lärarna aktivt hjälper och stöttar varandra i det pedagogiska arbetet. Dokumenterade former för uppföljning och utvärdering på grupp och skolnivå av läs- och skrivundervisningen vid skolan saknas dock. Vid intervjuerna med läraren i trä- och metallslöjd och läraren i textilslöjd framkommer att diskussioner förs kring hur läsande och skrivande i slöjdämnen kan lyftas fram på ett tydligare sätt i undervisningen. Rektor och personal ger en samstämmig bild av att det saknas en utvärdering av läs- och skrivundervisningen i de klasser som berörs av granskningen i svenska och i andra ämnen. Det saknas således en övergripande utvärdering av resultaten som leder fram till planering och utveckling av läs- och skrivundervisningen i årskurs 1 och 3 samt vid skolan som helhet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna följer upp, dokumenterar och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling, men skolan genomför i nuläget ingen uppföljning och utvärdering av läs- och skrivundervisningen i svenska och andra ämnen på grupp- och skolnivå.

4. Används skolbiblioteket aktivt i syfte att stimulera elevernas läsande och skrivande?

Här undersöks om och hur skolbiblioteket används och i vilken utsträckning det är en resurs i syfte att stimulera och utveckla elevernas läsande och skrivande i svenska/svenska som andraspråk och i andra ämnen.

4.1 Är skolbiblioteket en resurs i läs- och skrivundervisningen?

På Kinnareds skola finns ett mindre skolbibliotek. En av skolans lärare har ett samlat ansvar för skolans bibliotek vilket innefattar inköp av litteratur samt för ordning och struktur i lokalen. I biblioteket finns ett varierat utbud av skönlitteratur med olika inriktning och på olika svårighetsgrader. En del faktaböcker och uppslagsböcker finns också att tillgå. Vid observationer i både årskurs 1 och 3 framgår att litteratur från skolbiblioteket används i läs- och skrivundervisningen. Vid observationer i svenska i årskurs 1 läser eleverna i sina bänkböcker. Eleverna har fri tillgång till det material och den litteratur som finns att tillgå i biblioteket och vid observationer i årskurs 1 byter och lånar eleverna

böcker. Av observationer vid lektioner framgår att skönlitterära böcker dominerar i utbudet men också faktaböcker som är anpassade till åldersgruppen används i läs- och skrivundervisningen. I biblioteket finns också ett antal bärbara datorer vilka används i undervisningen.

På kommunens 7-9 skola finns en heltidsanställd skolbibliotekarie. Denne ansvarar för undervisning som rör informationssökning och källkritik. Vid valda tillfällen har skolbibliotekarien undervisat i klasserna vid Kinnareds skola utifrån material kring webb och webbsökningar som vänder sig mot åldersgruppen. Eleverna beskriver arbetet vid elevintervjuerna och det framkommer att de är väl medvetna om att texters olika avsändare påverkar innehållet och att de vid webbsökningar måste vara kritiska till innehåll som hämtas från internet. Eleverna vid Kinnareds skola har också tillgång till folkbiblioteket som ligger åtta kilometer från skolan. Skolans lärare har en etablerad kontakt med den kommunanställda bibliotekarien, och besöker kontinuerligt folkbiblioteket tillsammans med eleverna. Vid besöken har bibliotekarien bokprat och boksamtal. Eleverna har möjlighet att låna böcker. Rektor och lärare menar att besök i och användandet av det kommunala biblioteket sker kontinuerligt, men vid elevintervjuerna i årskurs 3 beskriver eleverna att det var längesedan de varit där.

Vid intervjuer med lärarna i årskurs 1 och 3 framgår vidare att lärarna använder sig kommunens mediacentrum som en resurs i läs- och skrivundervisningen. Kommunens mediacentrum kompletterar skolbiblioteket och folkbibliotekets utbud och härifrån beställer lärarna filmer och "Boklådor" inför till exempelvis tematiskt arbete eller andra övergripande teman.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolbiblioteket används i aktivt syfte att stimulera elevernas läsande och skrivande. Material och medier som finns att tillgå i Kinnareds skolbibliotek används aktivt och är en resurs i läs- och skrivundervisningen. Skolbiblioteket används också i undervisning som rör källkritik och informationssökning.

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Kvalitetsgranskningen av läs- och skrivundervisningen i grundskolans tidiga år genomförs i sammanlagt 12 skolor, varav en fristående skola. När kvalitetsgranskningen är genomförd redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. De skolor som ingått i granskningen ger en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Kinnareds skola

Kinnareds skola är en kommunal skola i Hylte kommun. Skolan har vid Skolinspektionens besök 75 elever och omfattar förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6. Eleverna är organiserade i åldersblandade klasser. Eleverna är samlade i klasser om årskurs 1-2, 3-4 samt 5-6. Det finns en speciallärare och en resurslärare på skolan.

I den besökta klassen i årskurs 1 undervisar huvudsakligen en lärare. Klassläraren undervisar i alla ämnen förutom musik. Årskurs 1 har gemensam undervisning med årskurs 2 majoriteten av undervisningstiden. 240 minuter i veckan har årskurs 1 åldershomogen undervisning inom ämnena svenska och matematik. 60 minuter i veckan har årskurs 1 gemensam undervisning med förskoleklassen. I den besökta klassen, årskurs 3, undervisar en klasslärare i samtliga ämnen förutom slöjdämnen. Årskurs 3 har gemensam undervisning med årskurs 4 majoriteten av undervisningstiden. Åldershomogen undervisning i år 3 sker 140 minuter i veckan i ämnena svenska och matematik.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens kvalitetsgranskningar är att bedöma om undervisningen överensstämmer med läroplanens och kursplanernas mål och riktlinjer och om undervisningen bidrar till att elevernas kunskaper utvecklas så långt som möjligt inom ramen för givna mål.

Syftet i denna kvalitetsgranskning är att granska om eleverna i grundskolans tidiga år får en läs- och skrivundervisning som syftar till att stimulera och utveckla elevernas läsande och skrivande. Granskningen ska också ge en bild av hur skolbiblioteket används i undervisningen.

Projektet förväntas även bidra till att andra skolor och huvudmän får kunskap om gynnsamma faktorer för läs- och skrivundervisning i grundskolans tidiga år samt skolbibliotekets roll i denna undervisning.

Frågeställningar

1) Utgår den tidiga läs- och skrivundervisningen från elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?

2) Används en variation av material, medier och metoder i läs- och skrivundervisningen i syfte att individanpassa undervisningen så att elevernas läsande och skrivande stimuleras och utvecklas?

3) Följer skolan upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling så att undervisningen förbättras och utvecklas?

4) Används skolbiblioteket aktivt i syfte att stimulera elevernas läsande och skrivande?

Metod och material

Elevers läs- och skrivförmåga utvecklas i olika undervisningssituationer och sammanhang. Granskningen omfattar därför elevers undervisning inte bara i svenska/svenska som andraspråk utan även i andra ämnen och sammanhang. Ansatsen är att följa hur och i vilka undervisningssituationer läs- och skrivundervisningen bedrivs i utvalda klasser i årskurserna 1 och 3 under en sammanhängande tid. Detta för att få en fördjupad bild av den undervisning som skolan ger för att eleverna ska utveckla sin läs- och skrivförmåga.

Granskningens fokus är hur skolorna planerar och genomför läs- och skrivundervisningen i svenska/ svenska som andraspråk och i andra ämnen så att elevernas läsande och skrivande stimuleras och utvecklas i olika sammanhang.

De granskningsmetoder som används är dokumentstudier, lektionsobservationer och intervjuer.

Dokumentstudier

Dokumentanalys görs av den dokumentation som begärts in från skolorna inför skolbesöken utifrån utarbetad dokumentlista. Syftet med

dokumentanalysen är att ge en inledande bild av hur läs- och skrivundervisningen planeras, bedrivs, följs upp och utvärderas.

Lektionsobservationer

Lektionsobservationerna ger underlag för att besvara projektets frågeställningar men också hur läroplan och kursplaner avspeglas i läs- och skrivundervisningen. Observationer genomförs i svenska/svenska som andraspråk och i andra ämnen i syfte att studera hur läs- och skrivundervisningen bedrivs i flera olika undervisningssituationer och sammanhang. De strukturerade lektionsobservationerna genomförs under två dagar i respektive klass i årskurs1 och 3 med stöd av ett observationsschema som Skolinspektionen utarbetat. Observationerna omfattar förutom projektets frågeställningar även undervisningens allmänna kvaliteter vilka vävs in i bedömningsområde 1 och 2. Observationerna är också ett underlag för intervjuerna.

Intervjuer

Intervjuer kommer att komplettera det inspektörerna sett i observationerna av läs- och skrivundervisningen. Förutom utarbetade intervjuguider ska i samtliga intervjuer underlagen från lektionsobservationerna användas som källa till frågor.

Syftet är att få en fördjupad information om hur lärarnas kunskap om elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande används i deras planering och genomförande av undervisningen. Då huvudansvaret för läs- och skrivundervisningen ingår enligt Lgr 11, i ämnena svenska/svenska som andraspråk, genomförs djupintervjuer (längre tid och fler frågor) med de lärare som ansvarar för dessa ämnen.

Intervju med lärare i andra ämnen än svenska/svenska som andraspråk ska ge information om skolans arbete med att utveckla och stimulera elevernas läsande och skrivande utifrån olika ämnen. Intervjuer med lärare i förskoleklass, specialpedagog, skolbibliotekarie och rektor kommer att ge ytterligare underlag om skolans arbete med läs- och skrivundervisning. Samtliga intervjuer genomförs enskilt medan intervju med eleverna i årskurs 1 respektive 3 sker i grupp. Som avslutning av skolbesöket kommer en muntlig återkoppling till rektor och berörd personal att genomföras.

Författningsstöd Läs- och skriv

Utgångspunkt

Enligt läroplanen ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva. Eleven ska därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.

En utgångspunkt för granskningen är att läs- och skrivundervisning inte bara bedrivs i ämnena svenska och svenska som andraspråk utan även i andra ämnen. Enligt läroplanen ska olika lärare samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Läraren ska organisera arbetet så att eleven får möjlighet att arbeta ämnesövergripande samt får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

Allmänna undervisningskvaliteter

1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

1 kap. 5 § skollagen

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets

okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag

God miljö för utveckling och lärande

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av solidaritet mellan människor, visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt.

Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen, och samarbeta med hemmen i elevernas fostran och klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete.

2. Individanpassning, variation och utmaning

1 kap. 4 § skollagen

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

3 kap. 3 § skollagen

Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.

Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.

3. Tydlighet i mål, innehåll och struktur

5 kap. 2 § skolförordningen

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Rättigheter och skyldigheter

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till

inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan.

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.

4. Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet

3 kap. 4 § skollagen

Eleven och elevens vårdnadshavare och vårdnadshavare för ett barn i förskolan ska fortlöpande informeras om elevens eller barnets utveckling.

10 kap. 12 § skollagen

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen. Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap. 9 §.

10 kap. 13 § skollagen

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Varje skolas utveckling

Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.

Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg

Skolans mål är att varje elev utvecklar ett allt större ansvar för sina studier och utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa den egna och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna.

Läraren ska genom utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling. Läraren ska utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs utveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Läraren ska med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov samt vid betygsättning utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Särskilda kvaliteter i läs- och skrivundervisningen

5. Utgår den tidiga läs- och skrivundervisningen från elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?

- a. Har lärarna kunskap om elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?
- b. Använder lärarna denna kunskap i planering och genomförande av läs- och skrivundervisningen och används denna kunskap i de olika ämnena?

1 kap. 4 § skollagen

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

3 kap. 3 § skollagen

Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar sak kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Lgr 11, avsnitt 2.2 Kunskaper

Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas utifrån sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

6. Används en variation av material, medier och metoder i läs- och skrivundervisningen i syfte att individanpassa undervisningen så att elevernas läsande och skrivande stimuleras och utvecklas?

- a. Får eleverna möta och bearbeta olika typer av texter i läs- och skrivundervisningen?
- b. Får eleverna undervisning i att använda olika läs- och skrivstrategier?
- c. Använder lärarna meningsfulla och motiverande material i läs- och skrivundervisningen?
- d. Använder lärarna olika metoder och medier i läs- och skrivundervisningen?

Lgr 11, avsnitt 1 Övergripande mål och riktlinjer

Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, lära och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.

Lgr 11, avsnitt 2.2 Kunskaper

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt.

Kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk, syfte

Genom undervisningen ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften, anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, urskilja språkliga strukturer och

följa språkliga normer samt söka information från olika källor och värdera dessa. Genom undervisningen i svenska som andraspråk ska eleverna därutöver ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att välja och använda språkliga strategier.

Kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk, centralt innehåll årskurs 1–3

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspelar.
- Enkla former för textbearbetning, till exempel att i efterhand gå igenom sin text och göra förtydliganden.
- Handstil och att skriva på dator.
- Språkets struktur med stor och liten bokstav, punkt, frågetecken och utropstecken samt stavningsregler för vanligt förekommande ord i elevnära texter.
- Alfabetet och alfabetisk ordning.
- Sambandet mellan ljud och bokstav.
- Läsriktning samt bokstävers form och ljud i jämförelse med modersmålet (**OBS! Endast svenska som andraspråk**)

Berättande texter och sakprosatexter

- Berättande texter och poetiska texter för barn från olika tider och skilda delar av världen.
- Texter i form av rim, ramsor, sånger, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt litterära personbeskrivningar.
- Några skönlitterära barnboks författare och illustratörer.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel faktatexter för barn, och hur deras innehåll kan organiseras.

- Instruerande texter, till exempel spelinstruktioner och arbetsbeskrivningar, och hur de kan organiseras med logisk ordning och punktuppställning i flera led.
- Texter som kombinerar ord och bild, till exempel film, interaktiva spel och webbtexter.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel att skriva ned något man talat om.
- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på tonfall och ords nyanser.
- Skillnader mellan tal- och skriftspråk, till exempel att talet kan förstärkas genom röstläge och kroppsspråk.
- Vardagliga ords betydelseomfång och kategorisering i jämförelse med elevens modersmål, till exempel att flera ord på ett språk motsvaras av ett ord på ett annat språk (**OBS! Endast svenska som andraspråk**)

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i böcker, tidskrifter och på webbsidor för barn.
- Källkritik, hur texters avsändare påverkar innehållet.

Kunskapskraven i ämnet svenska årskurs 3

Eleven kan läsa bekanta och elevnära texter med flyt genom att använda lässtrategier på ett i huvudsak fungerande sätt. Genom att kommentera och återge några för eleven viktiga delar av innehållet på ett enkelt sätt visar eleven grundläggande läsförståelse. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om tydligt framträdande budskap i texterna och relatera detta till egna erfarenheter.

Eleven kan skriva enkla texter med läslig handstil och på dator. I texterna kan eleven använda stor bokstav, punkt och frågetecken samt stava ord som eleven själv ofta använder och som är vanligt förekommande i elevnära texter. De berättande texter eleven skriver har tydlig inledning, handling och avslutning. Eleven kan söka information ur någon anvisad källa och återger då grundläggande delar av informationen i enkla former av faktatexter. Texterna innehåller grundläggande ämnesspecifika ord och begrepp som används så att innehållet

klart framgår. Genom att kombinera sina texter med bilder kan eleven förtydliga och förstärka sina budskap. Dessutom kan eleven utifrån givna frågor ge enkla omdömen om sina egna och andras texter samt utifrån respons bearbeta och förtydliga sina texter på ett enkelt sätt.

1 kap. 5 § skollagen

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

2 kap. 35 § skollagen

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

7. Följer skolan upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling så att undervisningen förbättras och utvecklas

- a. Följer lärarna upp och utvärderar elevernas läs- och skrivutveckling?
- b. Följer lärarna och rektorn upp och utvärderar den tidiga läs- och skrivundervisningen i svenska och i andra ämnen?
- c. Använder rektorn detta underlag för att utveckla läs- och skrivundervisningen?

Lgr 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Varje skolas utveckling

Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.

Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg

Läraren ska genom utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling. Läraren ska utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs utveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Läraren ska med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov samt vid betygsättning utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de

nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Lgr 11, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

4 kap. 6 § skollagen

Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

4 kap. 7 § skollagen

Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

8. Används skolbiblioteket aktivt i syfte att stimulera elevernas läsande och skrivande?

a. Är skolbiblioteket en resurs i läs- och skrivundervisningen?

2 kap. 36 § skollagen

Eleverna i grundskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.